

Rátz Tanár Úr Életműdíj, 2015

2015. december 8-án tizenötödik alkalommal adták át a Rátz Tanár Úr Életműdíjat az MTA dísztermében. A Richter Gedeon Nyrt., az Ericsson Magyarország és a Graphisoft SE által létrehozott alapítvány évente díjazza két-két matematika, fizika, biológia és kémia szakos tanár kiemelkedő munkásságát. A három cég tevékenységének középpontjában a kutatás-fejlesztés áll, és sikereiket nem kis részben a magyar természettudományos oktatás eredményeinek köszönhetik. „Hogy ne csak a világhírű tudósok, hanem tanáraink nevét is megismerjük” - így szól a Rátz Tanár Úr Életműdíj mottója. És valóban, amikor diákjaink nemzetközi versenyeken elért sikereivel, világhírű, magyar származású tudósainkkal, mérnökeinkkel büszkélkedünk, akkor ugyanilyen mértékben meg kell becsüljük kiváló tanáraikat is. A nevadó *Rátz László* (1863–1930) a legendás Fasori Gimnázium matematikatanára volt, aki többek között Neumann Jánost és Wigner Jenőt indította el pályáján.

A díjazottak (balról jobbra): Dr. Mező Tamás, Dr. Tóth Albert, Nagyné Horváth Emília, Dr. Pálfalvi Józsefné, Balázs Katalin, Sipos István, Dr. Honyek Gyula, Mike János

A Rátz Tanár Úr Életműdíj az elmúlt 15 év során a hazai természettudományos oktatás egyik legrangosabb elismerése lett. Többször mondták már, most is elhangzott a köszöntések során, hogy az Életműdíj szinte a tanárok Kossuth-díja, amelyet eddig 112 kiváló pedagógus, közte 30 kémiananár vehetett át. A díj nevéből is következik, hogy elsősorban a természettudományos pedagógusi életművet van hivatva elismerni. Az elmúlt másfél évtized alatt valóban számos köztisztviselőben álló, országos hírű „rég nagy” kémiananárt láthattunk a dobogón átvenni a kitüntetést.

Ilyen személyiség az idei Rátz-díjas *Sipos István*, aki 1957-től nyugdíjba vonulásáig a Sárospataki Református Gimnázium kémia tanára volt. Életművében a nagy múltú híres pataki tanárhagyományok egyenes folytatója. Nem csak szakmailag mutatott példát tanítványainak, hanem követendő emberi értékrendjével is utat mutatott diákjainak. Tanítványai közül sokan a vezető értelmiség köré tartoznak. Ő az egyik kezdeményezője és kezdetektől a társszervezője a Sárospataki Diákvegyész Napoknak. Ez a rendezvény azóta országos, sőt határon túli diákkonferenciává nőtte ki magát, ahol a résztvevők rövid előadásokban mutatják be és vitatják meg kis kutató munkáikat a hazai vegyész-társadalom szaktekintélyei és diáktársaik előtt. A másik idei kitüntetett

kémiananár a *Balázs Katalin*, aki 1984-ben szerzett biológia-kémia szakos diplomát, és azóta az ELTE Radnóti Miklós Gimnáziumának vezető tanára, tanárjelöltek szakmai irányítója. Kreatív, innovatív egyéniség, tankönyvíró, tananyagfejlesztő, digitális tananyagok szerzője. Az ismert rádióműsorból kölcsönzött kifejezéssel élve igazi „alma és fája” személyiség, hiszen közel egy évtizede édesanyja is Rátz-díjas lett, édesapjának kémia-történeti alapművét minden kémiananár sűrűn forgatja. Megemlékezhetnénk a kitüntetett matematika-, fizika-, biológiatanárokról is, de közülük „magunkénak” is tekinthetjük *Nagyné Horváth Emíliát*, aki bár most mint biológiatanár kapott Rátz-díjat, de kémiananárként is jeles személyiség, kémia-ból is és biológiából is példaértékű életpályát tudhat magáénak, és már 2000-ben megkapta Magyar Kémia Oktatásért díjat is.

A tudásalapú társadalomban a gazdasági szférának szüksége van a magas színvonalú természettudományos oktatásra és ennek méltó elismerésére. Idézhetjük az ünnepség egyik szóvivőjét: „a mai Rátz tanár urak nélkül nincs felemelkedés”. Kérem, tekintsek tehát az idei díjazottakat is, de az elmúlt évek kitüntetettjeit is a nagy múltú és oktatási kultúránk ilyen kiváló személyiségeinek.

Riedel Miklós

Gábor Dénes Díj, 2015

Újabb tizenegy tudós, kutató, fejlesztő, feltaláló és oktató vehetett át kimagasló teljesítményéért Gábor Dénes-díjat 2015. december 17-én az Országházban.

„A mérnöki tudomány felhasználásában az önök jóvoltából jobbakká tudunk lenni másoknál, és ez erősíti nemcsak önbecsülésünket, hanem közösségi érdekeink érvényesítését is” – méltatta a díjazottakat Kövér László, az Országgyűlés elnöke, aki egyúttal felidézte: a fizikai Nobel-díjas Gábor Dénes pályájának markáns része volt az emberért, a természetért és a társadalomért való felelős aggodalom, a folyamatos fejlődés fenntarthatóságának kritikája és az ennek megfelelő útkeresés is.

Gyulai József, az elismerést odaítélő kuratórium elnöke arról beszélt, hogy a Gábor Dénes-díj átadása „a magyar mérnöki munka ünnepe”. Hangsúlyozta: a 20. század eltörölte a fizikai és a kémia közötti határokat, a 21. században pedig a fizikai és kémia biológiával közös határainak elmosódása várható. Hatalmas nemzeti büszkeségre ad okot, hogy ebből a folyamatból a magyar tudósok is kiveszik a részüket.

A több kitüntetett között Gábor Dénes Életműdíjában részesült a kuratórium döntése alapján *Mesterházy Ákos* agrármérnök, a szegedi Gabonakutató Közhasznú Kft. kutatóprofesszora és tudományos tanácsadója a magyarországi növény-nemesítés, ezen belül a rezisztencia-nemesítés, valamint a mikotoxin kutatásával elért, nemzetközi szinten is elismert, több mint négy évtizeden átívelő munkásságáért.

Az elismeréseket Kövér László és Gyulai József mellett Lepsényi István, a Nemzetgazdasági Minisztérium államtitkára, Palkovics László, az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára, V. Németh Zolt, a Földművelésügyi Minisztérium államtitkára, Pálkás József, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal elnöke, Lovász László, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Bendzsel Miklós, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke, Vágújhelyi Ferenc, a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács elnöke és Józsa János, a BME rektora adta át.

KT